

ΘΑΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Ο Σούμπερτ, ο Σαββόπουλος και ο Ανδρέας

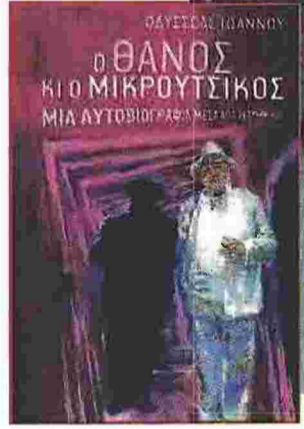
Αγνωστα περιστατικά και σπαρταριστές συνομιλίες από τη ζωή του συνθέτη στην **αυτοβιογραφία** του «Ο Θάνος και ο Μικρούτσικος»

ΓΡΑΦΕΙ Η **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΟΥΚΑ**
ankouka@pegasus.gr

Θα μπορούσε να είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον μυθιστόρημα. Κι όμως είναι μια αληθινή ιστορία. Η ιστορία της ζωής ενός σημαντικού Έλληνα συνθέτη, ενός εξαιρετικού μουσικού, αλλά και ενός δυναμικού και πολυπράγμονος ανθρώπου, του Θάνου Μικρούτσικου. Ο ίδιος αποφάσισε ότι ήρθε η στιγμή να μοιραστεί τις σελίδες της προσωπικής του ιστορίας με το κοινό. Κι επέλεξε ως βιογράφο του, όχι κάποιον ειδικό αλλά έναν πολύ κοντινό του άνθρωπο, με τον οποίο έχει συνεργαστεί πολλές φορές, τον σκηνοθέτη και μουσικό παραγωγό Οδυσσέα Ιωάννου. Αποτέλεσμα της νέας αυτής σύμπραξής τους; «Ο Θάνος κι ο Μικρούτσικος. Μια αυτοβιογραφία μέσα από 24 συναντήσεις» που μόλις κυκλοφόρησε από τις «Εκδόσεις Πατάκη».

Και εκ του αποτελέσματος αποδεικνύεται πως ο Μικρούτσικος έκανε πολύ καλά που επέλεξε τον Οδυσσέα Ιωάννου γι' αυτόν τον ρόλο. Γιατί μπορεί να μην είχε εμπειρία στο συγκεκριμένο είδος, είχε όμως απόλυτη γνώση του υποκειμένου του και ως καλλιτέχνη και ως ανθρώπου.

Κι επίσης είχε την εξυπνάδα να ξεχωρίσει τη δική του θέση από αυτήν του πρωταγωνιστή του, ο οποίος, σε αυτό το βιβλίο, είναι πραγματικός χείμαρρος και μιλάει, χωρίς φόβο και με πολύ πάθος, για όλους και για όλα.

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Η πρώτη γνωριμία με το πιάνο

Πράξη πρώτη: το πιάνο, το μουσικό όργανο που μάγεψε το μικρό παιδάκι από την Πάτρα και το «ξελόγιασε» για μια ολόκληρη ζωή: «Κάποια μέρα, ανεβαίνοντας τα εβδομήντα σκαλιά του σπιτιού της θείας μου για να της δώσω κάτι που της έστειλε η γιαγιά μου, μου ζήτησε να περάσω μέσα να μου δείξει κάτι. Με παίρνει από το χέρι και με πηγαίνει στο διπλανό δωμάτιο. Με μια της κίνηση τραβάει το μαύρο ύφασμα και αποκαλύπτει το πιάνο. Επάνω του μια παρτιτούρα του Σούμπερτ. Αρχίζει να παίζει. Μόλις τελειώνει, βλέποντάς με μαγεμένο και αποσβολωμένο, παίρνει τα χέρια μου και, λέγοντάς μου «Τώρα θα παίξουμε μαζί», βάζει τα δάχτυλά μου στα πλήκτρα. Ε, λοιπόν, το συναίσθημα εκείνης της ηλεκτρικής εκκένωσης το νιώθω έντονα ακόμα και τώρα. Δεν λέει να με αφήσει πενήντα έξι χρόνια!».

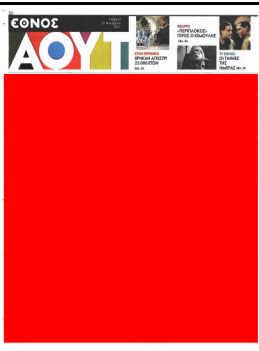
ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Τα τανκ και ο Θεοδωράκης

Οι «ανατρεπτικές» του πεποιθήσεις έγιναν απία να κινδυνέψει πολλές φορές. Μία από αυτές ήταν και στα γεγονότα του Πολυτεχνείου: «Μπαίνω στο Πολυτεχνείο. Ανάμεσά μας ο Κώστας Λαλιώτης, ο Δημήτρης Παπαχρήστος, ο Σταύρος Λυγερός, αργότερα η Μάρω Δούκα και η Ιωάννα Καρυστιάνη που μας εμπύχωνε όλους. Ο αδελφός μου μαζί με τη Μαρία Δημητριάδη μπήκαν την Παρασκευή. Βέβαια δεν υπήρχε ανάμεσά μας η αίσθηση πως κάτι ηρωικό συμβαίνει, βιώναμε όμως από κοινού την Ελευθερία. Τις μέρες εκείνες είχα αναλάβει να παίζω πιάνο στο αμφιθέατρο, κυρίως Θεοδωράκη. Όταν μπήκε το τανκ καθόμασταν στα σκαλιά της Αρχιτεκτονικής. Λίγο πριν, με είχε πλησιάσει η Ιωάννα, λέγοντάς μου πως τα πράγματα έχουν σοβαρέψει πολύ και πως έξω από το Πολυτεχνείο έχουν πέσει οι πρώτοι νεκροί και γίνονται οδομαχίες. Βλέποντας το τανκ και τους στρατιώτες με τα ατμόματα να μπαί-

νον, πιάνω την Κοραλία από το χέρι και ανεβαίνουμε προς τα πάνω. Ακούγοντας το κροτάλισμα των πολυβόλων θέρωρα πως πυροβολούν κατά πάνω μας, κάτι το οποίο δεν συνέβαινε, πυροβολούσαν στον αέρα. Ομως, αρκετές φορές στα επόμενα χρόνια αισθάνθηκα ένα κάψιμο στην πλάτη...».

Ο «ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΝΟΤΟΥ»

«Δεν θα πουλήσει ούτε χίλια αντίτυπα»

Μέσα στις σελίδες του βιβλίου ο Θάνος Μικρούτσικος περιγράφει γλαφυρά λεπτομέρειες από τη δημιουργία των περισσότερων έργων του. Θα σταθούμε στον «Σταυρό του Νότου», έργο-σταθμό όχι μόνο για τον ίδιο αλλά και

για την ελληνική μουσική: «Η πρώτη αντίδραση του Πατσιφά δεν ήταν ενθαρρυντική γιατί δεν του άρεσε ο Καββαδίας ως ποιητής, παρόλα αυτά μου έδωσε το «πράσινο φως» να μπω στο στούντιο και να ηχογραφήσω τα τέσ-

σερα καινούργια. Αισθάνθηκα πως μου το έκανε ως χάρη, κάτι που αργότερα το παραδέχτηκε και ο ίδιος κατά τη διάρκεια της πρώτης ακρόασης του δίσκου: «Σε αγαπάω πολύ και σε πιστεύω, αλλά αυτόν τον δίσκο

θεώρησέ τον ως ένα δώρο από μένα. Δεν πρόκειται να πουλήσει ούτε χίλια αντίτυπα...!». Τελικά, αυτός ο δίσκος έχει πουλήσει, μέχρι σήμερα, περισσότερα από ένα εκατομμύριο αντίτυπα!».

Με τον Γιάννη Κούτρα

H ΚΟΝΤΡΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟ

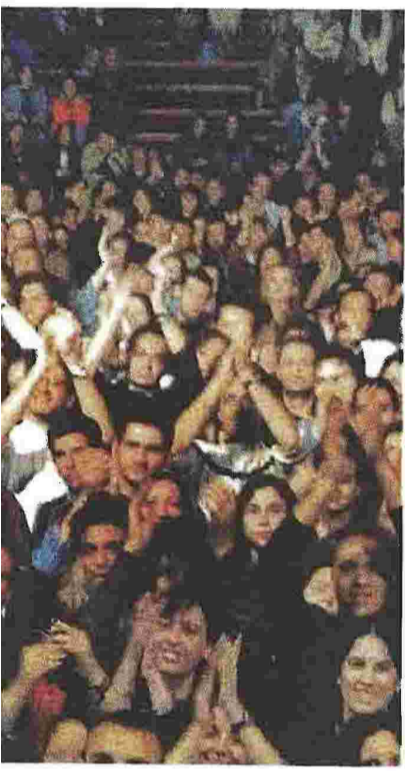
«Ο δίσκος σου είναι πραγματικά άθλιος»

Ξετυλίγοντας την ιστορία του, ο Θάνος Μικρούτσικος αναφέρεται και στις σχέσεις με τα μεγάλα ονόματα του τραγουδιού: «Τα Πολιτικά Τραγούδια ήταν η αφορμή για να χαλάσει οριστικά η σχέση μου με τον Διονύση Σαββόπουλο. Οπως σου είπα, είχαμε συνεργαστεί το 1976, στην «Παράγκα». Παρακολουθούσα όλες τις παραστάσεις του, κουβεντάζαμε για τη μουσική, μου ζήτησε τη γνώμη μου για την πειραματική και τη σύγχρονη μουσική και θεωρούσα πως δεν είχαμε αφήσει να δημιουργηθεί έδαφος για ανταγωνισμό ανάμεσά μας. Όταν συνέλαβαν τους τρεις ηγέτες του ΕΚΚΕ, Χρήστο Μπίστη, Άννα Φιλίνη και Πέτρο Στάγκο, διοργανώθηκε μια συναυλία στο Σπόρτινγκ με αίτημα την αποφυλάκισή τους. Πήγαμε στο σπίτι του Σαββόπουλου μαζί με τον Χρόνη Μπότσογλου για να ζητήσουμε τη συμμετοχή του, την οποία, απ' ό, τι φάνηκε

στη συζήτηση, έμαχνε τρόπους να την αρνηθεί. Δεν θυμάμαι τα επιχειρήματά του, αλλά θυμάμαι πως είχαμε απογοητευτεί. Σηκωθήκαμε να φύγουμε, με σταματάει στην πόρτα και μου λέει: «Άκουσα τον δίσκο που έβγαλες στη LYRA, τα Πολιτικά Τραγούδια, και τον θεωρώ πραγματικά άθλιο!». Εμείνα

άνανδρος, όχι τόσο για την κρίση του αλλά για τη στιγμή που επέλεξε να την εκφράσει. Δίκως καμία ερώτησή μου, χωρίς καμία αναφορά στον δίσκο, εφόσον για άλλον λόγο είχαμε πάει σπίτι του. Ήταν φανερό πως έψαχνε μια ευκαιρία να με μειώσει. Μερικά χρόνια μετά, άφησε να

ενοηθεί πως αυτή η επίθεσή του οφείλεται σε μία φράση μου σε συνέντευξη στην Ελευθεροτυπία το 1975, όπου στην ερώτηση ποια είναι η γνώμη μου για τον Σαββόπουλο, είχα απαντήσει πως πρόκειται για έναν ιδιοφυή καλλιτέχνη ο οποίος λειτουργεί με τη μέθοδο του κολάζ...».

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΥΓΟ ΤΟΥ

Ένας έρωτας σαν παραμύθι

Το χρονικό της γνωριμίας με τη σύζυγό του, Μαρία Παπαγιάννη, μοιάζει με παραμύθι: «Στις αρχές του 1991 μία νεαρή δημοσιογράφος από ένα τηλεοπτικό περιοδικό μου ζήτησε μια συνέντευξη με θέμα το Μέγαρο Μουσικής. Στα τέλη του 1992, (...) πάλι η ίδια δημοσιογράφος μου ζήτησε μια ευχή για το βράδυ της Πρωτοχρονιάς. Λίγους μήνες αργότερα, (...) μου ξαναπληρόνησε για να κάνουμε μια συνέντευξη

για τον ραδιοφωνικό σταθμό Flash. Η νεαρή δημοσιογράφος ήταν η Μαρία Παπαγιάννη. Όταν τελείωσε η συνέντευξη στον Flash, με κατέβασε να βρω ταξί και στο ασανσέρ της έδωσε το τηλέφωνό μου. Η Μαρία υποστηρίζει πως εγώ έκανα το πρώτο βήμα και τη ρώτησα πότε θα τα πούμε. Εγώ θυμάμαι πως τη φράση αυτή την είπε πρώτη εκείνη...».

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η ατάκα του Παπανδρέου και η σχέση με τη Μελίνα

Ο Θάνος Μικρούτσικος, ωστόσο, άφησε το αποτύπωμά του και στην πολιτική μέσα από τη θητεία του ως υπουργός Πολιτισμού. Το μεγάλο αυτό βήμα δεν το αποφάσισε εύκολα: «...Μου τηλεφωνεί πάλι ο Γιώργος Λιάνης λέγοντάς μου πως ο Παπανδρέου θέλει να συναντηθούμε. Την επόμενη μέρα πήγα στο σπίτι του στην Εκάλυ... Σε εκείνη τη δίωρη συνάντηση γνώρισα έναν απίστευτα γοητευτικό άνθρωπο, βαθύτατα ευγενικό και ιδιαίτερα έξυπνο. Η κουβέντα μας, από ένα σημείο και μετά, περιστράφηκε γύρω από τη μουσική,

«Οι αρμοδιότητες που μου έδωσε ο Παπανδρέου έγιναν η αιτία να χαλάσουν οι σχέσεις μου με τη Μελίνα», αναφέρει ο Θάνος Μικρούτσικος

τη φωτογραφία, τις σπουδές και την ακαδημαϊκή του καριέρα στην Αμερική. Αρχισα να υποψιάζομαι ότι κάπου το πήγαινε αλλά δεν ήμουν απόλυτα σίγουρος. Στο τέλος άνοιξε τα χαρτιά του λέγοντάς μου: «Ακούστε κύριε Μικρούτσικε, θα σας ήθελα για το υπουργείο Πολιτισμού». Ζήτησα προθεσμία για να απαντήσω... Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, έβλεπα μέσα από μία συρόμενη πόρτα, με την άκρη του ματιού μου, να πηγαίνει στο άλλο δωμάτιο ένα μεγάλο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ... Βρίσκει ευκαιρία το στέλεχος για να μπει στο γραφείο και λέει στον Παπανδρέου χαριτολογώντας: «Προσέξτε κύριε Πρόεδρε, ο Μικρούτσικος δεν είναι ΠΑΣΟΚ», για να εισπράξει αμέσως την απάν-

τησή του: «Γιατί; Εγώ είμαι;». Οπως εξιστορεί στις σελίδες του βιβλίου, η περίοδος εκείνη της υπουργίας είχε πολλή πίεση, πολλή δουλειά, αλλά και πολλά εμπόδια. Ο ίδιος αναφέρεται χαρακτηριστικά και στις αμφιλεγόμενες τότε σχέσεις του με τη Μελίνα Μερκούρη: «...Οι αρμοδιότητες που μου έδωσε ο Παπανδρέου έγιναν η αιτία να χαλάσουν οι σχέσεις μου με τη Μελίνα. Δυστυχώς ορισμένα πρόσωπα του άμεσου περιβάλλοντος της Μελίνας -τα οποία μάλλον ήθελαν να ασκούν τα καθήκοντά της εξ ονόματός της, δεδομένου πως η Μελίνα ήταν σοβαρά άρρωστη- δεν είδαν με καλό μάτι τις αρμοδιότητές μου και προσπάθησαν να δημιουργήσουν αντιπαλότητα μεταξύ μας. Εξαιρώ απολύτως τον Ζυλ Ντασέν. Πιστεύω -εν γνώσει μου πως αυτό είναι σκληρό- ότι δεν σεβάσθηκαν την ασθένειά της, η οποία δεν της επέτρεπε να εργά-

Ως «έναν απίστευτα γοητευτικό άνθρωπο, βαθύτατα ευγενικό και ιδιαίτερα έξυπνο» περιγράφει τον Ανδρέα Παπανδρέου ο Θάνος Μικρούτσικος

«Οι υπουργοί καταστρέφουν πάντα τα ίχνη των προκατόχων τους»

ζεται σκληρά και για πολλές ώρες». Και μπορεί, τότε, να πάλεψε ως υπουργός, σήμερα όμως ο Θάνος Μικρούτσικος δεν αφήνει κανένα περιθώριο επιστροφής σε κάποιο υπουργείο: «Δεν βρίσκω κανένα νόημα να δώσω την ψυχή μου σε κάτι που στον πρώτο ανασχηματισμό δεν θα αφήσει ούτε ίχνος πίσω του. Οι υπουργοί -κυρίως οι προερχόμενοι από τους κομματικούς μηχανισμούς- καταστρέφουν πάντα τα ίχνη των προκατόχων τους, είτε από ματαιοδοξία είτε για θεωρούν ότι πρέπει να παρουσιάσουν ένα έργο που θα φέρει μόνο τη δική τους σφραγίδα. Αντί να λειτουργήσουν συνθετικά, λειτουργούν διαλυτικά. Υπάρχει κι ένας τέταρτος λόγος. Το ΠΑΣΟΚ μετά το 1996 μεταλλάχθηκε. Παρά τη φιλία μου με τον Γιώργο Παπανδρέου, πολιτικά, μας χωρίζουν πολλά πια...».